חדשות בוטניות מחוף הגליל המערבי

סיקו – siambe17@gmail.com
3.3.2017

==========

לארבעה מיני צמחים נמצאו לאחרונה אתרים חדשים בחוף הגליל המערבי, באזור מרזבת נחל בצת (ראו במפה).

סחלב נקוד – בית גידול חדש

סחלב נקוד *Orchis punctulata* מוכר בגליל המערבי מאזור חניתה, וצמח עד אמצע שנות השמונים של המאה הקודמת גם בחצר בית הספר "שלום עליכם" במושב בצת (ראו מפה). **סחלב נקוד** הוא צמח אדום בסכנת הכחדה (שמידע ופולק 2007). בסוף המאה הקודמת הצמח נעלם ממושב בצת והאוכלוסיה באזור חניתה תחתית קטנה בהדרגה, ככל הנראה בגלל התפתחות החורש הנטוע באורנים וברושים. בסוף חורף 2016 נמצאה חלקה

חדשה של הסחלב הנקוד במרזבה של נחל בצת, והשנה חלקה נוספת קטנה יותר, מערבית ממנה, כ-170 מ' מקו החוף.

בית הגידול של אוכלוסית ה**סחלב** ה**נקוד** במקום הוא חול-זיפזיף מעורב בחמרה עם מפלס מי-תהום גבוה. הסחלבים גדלים בתוך אחו צפוף של עשבוניים המכסה את השטח ובתוכו שיחים של **אלת-המסטיק**, שעליהם נוספים **זקנן שעיר, סמר חד, פטל קדוש וטיון דביק**. בשני המקומות נמצאו גם פרטים רבים של **טופח כדורי** (ראו להלן). פה ושם מופיעים פרטים של **בקיה שעירה**, ובשוליים גדלה **ארנריה** מצויה בצפיפות גדולה יחסית. בחלקה המזרחית מבין שתי החלקות גדלים לפי אומדן כ-200 פרטים, לא כולם הצמיחו עמודי פריחה. בחלקה המערבית נספרו 11 פרטים פורחים ועוד כ-20 פרטים חסרי עמודי פריחה. בשני האתרים הסחלביים הנלווים הם **שפתן מצוי** ו**דבורנית דינסמור.**

סחלב נקוד במרזבת נחל בצת. צילם: סיקו ©
מימין – מופע בהיר; במרכז – מופע כהה; משמאל – הצמח בבית הגידול, מסומן בקו אדום
להגדלה – לחצו על התמונות

מרסיה זעירה

בשנת 2015 מצא הכותב שתי חלקות קטנות של **מרסיה זעירה** *Maresia nana*, אחת מדרום לחוף הציבורי של אכזיב, והשניה במרזבת נחל בצת. ב-2015 בוצעו עבודות עפר בסמוך לחלקה שמדרום לאכזיב, וכנראה שאוכלוסיה זאת נכחדה. ב-2016, ביקרנו יחד עם אורי פרגמן-ספיר ואלון זינגר במרזבת נחל בצת (ראו במפה) בחלקה שבה נמצא גם הסחלב הנקוד ומצאנו כמה פרטים.

השנה, יחד עם טליה אורון, מצאנו חלקות נוספות על תלוליות חוליות בסביבה, וההערכנו את גודל האוכלוסייה בעשרות פרטים. ב- 2.3.2017 בדקתי תלוליות חול ממערב לאזור התעשיה "מילואות", ונמצאו עוד עשרות רבות של פרטים של **מרסיה זעירה**. בית גידולה במקום הוא תלוליות נמוכות של חול-זיפזיף דק (חול זיפזיף – מקורו בשברי קונכיות ולא מחול קוורץ). בכל האתרים הללו האוכלוסיה גדלה לרוב בצד המערבי והדרומי-מערבי של התלוליות.

חשוב לציין כי **מרסיה זעירה** הוא צמח אדום בסכנת הכחדה (שמידע ופולק 2007)

עוד בכלנית על אתרים חדשים של **מרסיה זעירה**:

[אתר חדש של מרסיה זעירה ברחובות]

[אתר חדש של מרסיה זעירה בתל-אביב-יפו]

מרסיה זעירה בחוף נחל בצת. צילם: סיקו ©
להגדלה - לחצו על התמונות

טופח כדורי

בשנים 2015-16 נמצאו חלקות קטנות בחוף הגליל: גבעת גשר הזיו, מושב לימן, מערבית ל"מילואות" ובמרזבת נחל בצת (ראו במפה). בתוך החלקה שבה שנמצא ה**סחלב** ה**נקוד** (ראו לעיל), גדלו מאות רבות של צמחי **טופח כדורי** (*Lathyrus sphaericus*). בהערכה זהירה של טליה אורון ושלי, היו בסביבה לפחות 2 דונם שבהם גדלה אוכולוסייה צפופה, ובימים האחרונים נמצאו עוד ועוד חלקות שבהן הצמח גדל. **טופח כדורי** הוא צמח אדום בסכנת הכחדה (שמידע ופולק, 2007) אשר הגדרתו קשה והוא קרוב מאוד סיסטמטית למינים **ט. חכלילי**, **ט.שעיר** ו**ט.זקוף**. קבוצת מינים זו עוברת באזורנו ספציאציה רצנטית ויש חשיבות רבה ללמוד את השונות המורפולוגית שלה והמבנה הגנטי בקרב אוכלוסיות המינים הללו.

טופח כדורי. צילם: סיקו ©
להגדלה - לחצו על התמונות

קחוון קטום-מוצים

קחוון קטום-מוצים *Anthemis amblyolepis* נמצא עתה (סוף חודש פברואר ותחילת חודש מרץ) כמעט בשיא פריחתו דרומית לראש הנקרה. בכתבה על מין זה בכלנית (ע. גולן וא. פרגמן-ספיר) נערכה השוואה בין **ק. קטום-מוצים** ו**ק. ארץ-ישראלי**. פרט מועיל אחד חסר בכתבה: **ק. קטום-מוצים** מקדים בערך בחודש את הפריחתו של **קחוון ארץ-ישראלי**.

עוד בכלנית על **קחוון קטום-מוצים**:

קחוון קטום-מוצים: צמח נדיר ועלום התגלה מחדש בראש הנקרה – מאת עוז גולן ואורי פרגמן-ספיר

קחוון קטום-מוצים. צילם: סיקו ©
להגדלה - לחצו על התמונות

ספרות:

שמידע א ופולק ג 2007 הספר האדום – צמחים בסכנת הכחדה בישראל. כרך א'. רשות הטבע והגנים.

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: סיקו 2017 חדשות בוטניות מחוף הגליל המערבי. חדשות בוטניות, כתב-עת "כלנית" מספר 4.

https://www.kalanit.org.il/news-west-galilee